

**УДОСКОНАЛЕННЯ ОРГАНІЗАЦІЙНО-ПРАВОВИХ ФОРМ
ДІЯЛЬНОСТІ ОРГАНІВ МІСЦЕВОГО САМОВРЯДУВАННЯ У СФЕРІ
ЗОВНІШНЬОЕКОНОМІЧНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ**

У статті досліджується проблематика вдосконалення організаційно-правових форм діяльності органів місцевого самоврядування у сфері зовнішньоекономічної діяльності.

Ключові слова: зовнішньоекономічна діяльність, компетенція, організаційно-правові форми діяльності, органи місцевого самоврядування, ефективність державного управління.

Васильєв Е. А. Усовершенствование организационно-правовых форм деятельности органов местного самоуправления в сфере внешнеэкономической деятельности.

В статье исследуется проблематика усовершенствования организационно-правовых форм деятельности органов местного самоуправления в сфере внешнеэкономической деятельности.

Ключевые слова: внешнеэкономическая деятельность, компетенция, организационно-правовые формы деятельности, органы местного самоуправления, эффективность государственного управления.

Vasyliiev E. O. Improving the organizational and legal form of local government in foreign economic activity.

The article examines the issues of improving legal forms of local government in the area of foreign trade.

Keywords: foreign trade competence, organizational and legal forms of activity, local governments, the efficiency of public administration.

Постановка проблеми. Вдосконалення організаційно-правових форм діяльності органів місцевого самоврядування (далі – ОМС) у сфері зовнішньоекономічної діяльності (далі – ЗЕД) напряму пов'язана з ефективністю управління у зазначеній сфері.

«Ефективність» як економічна категорія виступає не тільки одним із ключових теоретичних і прикладних понять сучасної економіки, що вимагає дослідження та уточнення її суті в контексті конкретних предметних областей, і, зокрема, управління організацією, вдосконалення відповідного оціночного механізму, але й має велике значення в правовій науці, бо демонструє потенційні можливості управління в організаціях на стадіях вибору телеологічних доміант (цілепокладання), нормопроєктування, нормотворчості у сфері вирішення статутних завдань і задач таких організацій в контексті забезпечення поліоб'єктних та поліпредметних інтересів розвитку соціуму, в тому числі й локального.

«Оцінка» як науково-прикладне поняття може розглядатися у двох взаємопов'язаних аспектах: по-перше, це процес, в ході якого здійснюється оціночна діяльність, що вимагає розробки відповідного алгоритму (власне технологічний аспект. – Авт.); по-друге, це встановлення кількісних і якісних характеристик оцінюваного об'єкта, що відповідають певним критеріям (власне порівняльний аспект. – Авт.).

У даному випадку критерій розглядається як мірило оцінки. Дієвість, корисність, значимість проведеної оцінки визначається розробленістю її управлінського, нормативного, ресурсного алгоритму і обґрунтованістю, правильністю вибору відповідних предметних об'єктів і критеріїв, у тому числі й організаційних, діяльнісних, які, своєю чергою, залежать від базового об'єкта дослідження й оцінки.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Тема вдосконалення організаційно-правових форм діяльності органів публічної влади напряму пов'язана з їх компетенцією. Вона є багатоаспектною і була предметом уваги фахівців різних наукових дисциплін: юридичних – державного, конституційного, муніципального та адміністративного права; управлінських – державного та муніципального управління; а також політологічних дисциплін – політології, комунікативної політології тощо.

Різні державно-правові проблеми, пов'язані з правами, обов'язками, повноваженнями органів публічної влади, формами їх діяльності досліджувалися в роботах найвизначніших вітчизняних правознавців дореволюційного, радянського та сучасного періодів: М. М. Коркунова, М. А. Рейснера, С. А. Авак'яна, С. С. Алексєєва, М. В. Баглая, М. І. Байтіна, Г. В. Барабашева, А. О. Безуглова, Ю. М. Козлова, О. О. Кутафіна, М. О. Шафіра, К. Ф. Шеремета; українських учених-конституціоналістів, адміністративістів, муніципалістів М. О. Баймуратова, О. В. Батанова, Ю. П. Битяка, І. П. Бутка, М. П. Воронова, Р. К. Давидова, В. М. Кампо, М. І. Козюбри, В. В. Копейчикова, М. І. Корнієнка, В. В. Кравченка, В. Ф. Кузнєцової, П. М. Любченка, В. Ф. Мелашенка, В. Ф. Опришка, М. П. Орзіх, В. Ф. Погорілка, М. І. Пухтинського, А. О. Селіванова, Є. А. Тихонової, А. Ф. Ткачука, О. Ф. Фрицького, Л. П. Юзькова; сучасних науковців ближнього і дальнього зарубіжжя Ч. Адріана, Р. Аграноффа, М. С. Бондаря, В. І. Васильєва, В. Б. Євдокімова, С. Монтіна, М. В. Постового, Я. Ю. Старцева, А. І. Черкасова, В. Є. Чиркіна, О. С. Шугріню та ін. Особливу увагу треба приділити роботам тих вітчизняних авторів, які розробляли проблематику компетенції місцевого самоврядування, зокрема І. В. Балобанової, Є. О. Василькової, В. О. Величко, В. П. Гробої, Н. В. Камінської, А. Р. Крусян, Т. С. Смирнової.

Разом з тим, слід зазначити, що вказані фахівці не досліджували проблематику ефективності організаційно-правових форм діяльності ОМС у сфері ЗЕД, що робить профільну проблематику актуальною та такою, що спрямована на вивчення нових аспектів діяльності органів публічної влади.

Тому, *метою цієї статті* є дослідження проблематики ефективності організаційно-правових форм діяльності ОМС у сфері ЗЕД у контексті децентралізації повноважень публічної влади.

Виклад основного матеріалу. Розглядаючи ефективність управління організації як об'єкта оцінки, необхідно визначитися із сутнісним змістом даної категорії. Ефективність управління організації – це специфічне поняття, зміст якого впливає із суті економічної категорії «ефективність» організації, під якою традиційно розуміється результативність виробничо-господарської діяльності організації, ступінь використання всіх її ресурсів, що визначається співвідношенням результатів діяльності та витрачених на їх досягнення ресурсів [1].

Вважаємо, що саме ресурсний підхід до визначення ефективності діяльності організації є опорним, бо саме він знаходить свій прояв у формуванні суті поняття «ефективність управління». Так, Я. В. Рудьман трактує «ефективність управління» як економічну категорію, що відображає внесок управлінської діяльності в кінцевий результат роботи організації [2] (хоча скоріше, ця категорія носить інтеграційний характер, бо визначає економічні наслідки через застосування правових засобів. – Авт.). У свою чергу, І. В. Коврижних зазначає, що ефективність управління визначається шляхом зіставлення результатів управління і ресурсів, витрачених на процес управління [3] (така доктринальна позиція є більш праксеологічною, бо в першу чергу рефлексує увагу на результатах саме управління, і лише у другу чергу зіставляє його з ресурсним забезпеченням першого. – Авт.).

Відповідно до даного підходу, при оцінці ефективності управління в якості результату управлінської праці розглядаються результати діяльності організації, що представлені цілим комплексом підсумкових характеристик виробничої, комерційної, фінансової, інноваційно-інвестиційної діяльності в натуральному і вартісному вираженні. Витрати на управління організації складаються із поточних витрат на утримання апарату управління, експлуатацію технічних коштів, утримання будівель і приміщень, підготовку і перепідготовку кадрів управління, а також миттєвих (одноразових) витрат на дослідницькі та проектні роботи в галузі створення і вдосконалення систем управління, на придбання обчислювальної техніки та інших технічних засобів, що використовуються в управлінні, і т. п. [4].

Незважаючи на гадану очевидність і простоту наведеного механізму визначення ефективності управління, окремі автори (зокрема, М. М. Іщенко і М. Г. Крилов) відзначають, що «... досить спірною є теза про саму можливість оцінки ефективності системи управління за вказаною схемою. Адже управління – це, перш за все, організація, цілепокладання, постановка задач, комунікації і т. д.» [5]. Так як управлінська діяльність реалізується через

відповідні функції, які охоплюють всі напрямки виробничо-господарської діяльності організації та сприяють їх здійсненню, а якість управлінських рішень багато в чому визначає обсяг залучених ресурсів і рівень їх віддачі, то оцінка ефективності управління може орієнтуватися на оцінку ефективності виробничо-господарської діяльності організації в традиційному вигляді, яка здійснюється за допомогою розрахунку і аналізу системи показників, що включає показники ефективності використання персоналу, основних фондів і оборотних коштів, виробничої потужності і т. д., а також показники рентабельності, що характеризують прибутковість виробництва продукції, використання капіталу, виробничо-господарської діяльності і т. п. Таким чином, по відношенню до суб'єкта і об'єкта управління можна виділити ефективність власне управління (управлінської діяльності) та ефективність управління виробничо-господарською діяльністю.

Ресурсний підхід до ефективності управління організацією дозволяє оцінити результативність використання факторів виробництва і зачіпає, в першу чергу, внутрішнє середовище господарювання (організацію виробничого процесу) організації. Разом з тим, ефективність управління організації, як і ефективність використання залучених ресурсів, проявляється у здатності організації стало і стабільно функціонувати і розвиватися в умовах зовнішнього конкурентного ринкового середовища, умінні своєчасно і адекватно пристосовуватися й реагувати на його трансформаційні зміни, збільшуючи обсяг продажів, зміцнюючи позиції на ринку, максимізуючи фінансові результати, мінімізуючи підприємницькі ризики, підвищуючи конкурентність продукції і підтримуючи конкурентний статус організації, капіталізуючи бізнес і т. д., тобто реалізуючи тактичні і стратегічні цілі організації як відкритої системи.

Таким чином, транспонуючи наведені теоретичні викладки до ефективності організаційно-правової діяльності ОМС (його виконкому та профільного відділу) у сфері ЗЕД, можна розробити процесуальний ланцюжок, що пов'язує діяльність зазначених суб'єктів у відповідних організаційно-правових формах, в яких вона власне проявляється, та ефективність останніх, яка вимірюється в результаті позитивних наслідків такої діяльності при отриманні управлінського або економічного ефекту.

У даному контексті для нас представляє інтерес, насамперед, підвищення ефективності комплексних організаційно-правових форм діяльності ОМС в сфері ЗЕД, бо цільові форми є більш праксеологічно обкатаними, вони не тільки застосовуються багато років, але й є більш організаційно і процесуально забезпеченими.

До таких комплексних форм співробітництва, насамперед, відноситься співробітництво партнерів в рамках транскордонного співробітництва (далі – ТС) . Слід зазначити, що саме ця форма за сучасних умов розширення процесів глобалізації активізується та розширюється, особливо на рівні регіонів, але включає до себе й співробітництво ОМС усіх рівнів – тому потребує однозначної мотивації до становлення такого виду співробітництва та відповідної координації з боку їх виконавчих органів та спеціалізованих профільних структур, що ними створені. Це відкриває нові можливості для активізації господарської діяльності на периферійних територіях і підвищення їх конкурентоспроможності.

ТС однозначно виступає важливою формою комунікації регіонів в рамках регіональної політики ЄС. Воно виникло наприкінці минулого століття та ознаменувало собою перехід до нової парадигми – від застосування механізмів ліквідації диспропорцій регіонального розвитку шляхом міжрегіонального перерозподілу ресурсів до мобілізації природно-ресурсного потенціалу територій і застосування принципу субсидіарності [6].

Цей підхід був спочатку використаний суміжними прикордонними регіонами Європи, які налагодили взаємні контакти між державними регіональними органами влади, органами місцевого самоврядування, громадськими організаціями, суб'єктами господарювання територій, об'єднуючи зусилля для вирішення спільних проблем, і від співробітництва за окремими транскордонними угодами перейшли до співробітництва в рамках євро регіонів. Таким чином, характерною рисою сучасної Європи є швидкий розвиток міжнародного співробітництва регіонів – однієї з найефективніших рушійних сил європейської інтеграції та об'єднання людей.

Уперше термін «транскордонне співробітництво» був уведений у Європейській рамковій конвенції про транскордонне співробітництво між територіальними общинами або властями (21 травня 1980 р., м. Мадрид), та розумів будь-які спільні дії, спрямовані на встановлення і поглиблення економічних, соціальних, науково-технічних, екологічних, культурних та інших відносин між територіальними громадами, їх представницькими органами, місцевими органами виконавчої влади, що знаходяться під юрисдикцією двох або декількох договірних сторін, а також укладання з цією метою будь-яких необхідних угод або досягнення домовленостей. ТС стосується співпраці суміжних територій сусідніх держав, тобто важливе значення в його організації має наявність кордону між територіями, що співпрацюють. ТС, з одного боку, є важливим елементом інтеграційного процесу, що здійснюється шляхом оптимального поєднання можливостей і ресурсів прикордонних регіонів суміжних країн, а з іншого – допомагає розв'язанню спільних проблем і сприяє соціально-економічному розвитку цих регіонів (тобто, фактично на практиці реалізується один з відомих принципів ООН – думати глобально, діяти локально).

Необхідно відмітити, що в аксіологічному розумінні такий тип двостороннього співробітництва є істотним чинником поліпшення міждержавного клімату, а також дієвим засобом ліквідації диспропорцій в економічному і соціальному розвитку по обидва боки кордону. Бо ТС в сучасних умовах розвитку інтеграційних процесів має властивість прискорювати процеси вирівнювання якості життя населення прикордонних територій та сприяти створенню умов для вільного переміщення людей, товарів, капіталів та послуг через кордон. ТС також відіграє важливу методологічну роль – воно виступає в якості специфічного «полігону» для адаптації європейського законодавства та механізмів фінансової підтримки, звідсіля фактично генерується виникнення системного локально-регіонального комплексу ЗЕД, що здійснюється в різних формах та видах, але є об'єднаним в рамках єдиної системи з виходом на реалізацію загальних інтересів і вирішення комплексних проблем розвитку території та великої кількості територіальних громад.

ТС має суттєву міжнародну та національну нормативно-правову базу. З огляду на те, що ТС стосується всіх сфер життя локального суспільства, його нормативно-правове забезпечення умовно можна представити у чотирьох групах: 1) загальні європейські нормативні акти щодо функціонування та розвитку регіонів («Європейська хартія місцевого самоврядування» (Страсбург, 1985 р.), «Хартія конгресу місцевих і регіональних органів влади Європи» (1994 р.), «Європейська хартія регіонального просторового планування» (Торремолінос, 1983 р.) та ін.); 2) європейське законодавство, що стосується безпосередньо транскордонного співробітництва («Європейська рамкова конвенція про транскордонне співробітництво між територіальними общинами» (Мадрид, 1980 р.), два додатки до неї: Додатковий протокол (Страсбург, 1995 р.) та Протокол № 2 (Страсбург, 1998 р.), «Європейська хартія прикордонних і транскордонних регіонів» та ін.); 3) низка європейських документів, які регулюють різні аспекти ТС («Київська конвенція щодо спрощення та гармонізації митних процедур», «Конвенція про комбіновані перевезення», «Європейська хартія регіональних мов і мов меншин» та ін.); 4) національне законодавство європейських країн (для України – Закон України «Про транскордонне співробітництво» від 24 червня 2004 року [7], який визначає зміст та основні положення транскордонного співробітництва в Україні; інші нормативно-правові акти).

Нормативною базою конкретних форм ТС є договірні форми відносин – воно здійснюється на підставі адміністративних, економічних або технічних угод (контрактів), що укладаються місцевими органами влади та органами місцевого самоврядування прикордонних регіонів у межах їх повноважень. Типова угода містить широкий орієнтовний перелік сфер співробітництва, поставки товарів або надання послуг, серед яких: транспорт, дороги та автостради, спільні аеропорти, електро-, газо-, водопостачання; природоохоронні зони, місця відпочинку; екологічна безпека, освіта, професійна підготовка та дослідження; спільне використання медичних установ; спільні молодіжні та спортивні центри, табори; взаємодопомога у надзвичайних ситуаціях; проблеми, які стосуються мешканців прикордоння (зайнятість, житлово-комунальне господарство, соціальне страхування тощо);

переробка відходів; аграрний сектор та ін. Слід наголосити на тому, що такий перелік об'єктно-предметного простору ТС фактично не має обмежень, і через зовнішньоекономічні зв'язки і профільну діяльність може бути реалізований з високим ступенем економічної і соціальної ефективності. Це є свідченням великого потенціалу такої форми співробітництва та ефективною можливістю ОМС залучати до нього необмежену кількість неперсоніфікованих суб'єктів господарювання, що функціонують на території територіальної громади.

Крім того, слід вказати, що в рамках ТС більш ефективно організується спрощений прикордонний рух населення. Як в ЄС, так і в Україні визнають необхідність сприяння так званому «малому руху» через кордон. Європейська Комісія вже розробила конкретні пропозиції щодо стимулювання «місцевого руху» на кордонах ЄС, зокрема передбачила можливість перетину кордону на основі спеціальних документів. Запропоновано запровадити новий тип віз для населення держав-сусідів, яке проживає на прикордонній території. Цей документ дозволить багаторазово в'їжджати до сусідньої країни ЄС на термін не більше семи днів, при цьому не віддаляючись від кордону більш ніж на 50 кілометрів [8].

Для координації ТС місцеві та регіональні органи влади в межах чинного законодавства можуть створювати асоціації, консорціуми, а також спільні консультативні структури, що працюють на засадах міжнародного публічного чи приватного права. Такі структури є суттєвою допомогою відділу ЗЕД, самому виконкому та його раді у виконанні стратегічних завдань розвитку територіальної громади.

Важливою організаційно-правовою формою діяльності ОМС у сфері ЗЕД є діяльність щодо становлення, розвитку і функціонування вільних економічних зон (далі – ВЕЗ). У територіальному розумінні, ВЕЗ – це обмежені території, міста, морські й авіаційні порти, де для національних та іноземних підприємців діють особливі пільгові економічні умови, які сприяють виконанню зовнішньоторговельних, загальноекономічних, соціальних, науково-технічних і науково-технологічних завдань.

У документах Кіотської конвенції «Про спрощення і гармонізацію митних процедур» від 18 травня 1973 року [9] під вільною економічною зоною (або «зоною франко») розуміється частина території країни, на якій товари розглядаються як об'єкти, що перебувають за межами національної митної території. Іншими словами, це територія, де дотримується принцип «митної екстериторіальності».

Згідно ст. 1 Закону України «Про загальні засади створення і функціонування спеціальних (вільних) економічних зон» від 13 жовтня 1992 року [10], ВЕЗ являє собою частину території України, на якій встановлюються і діють спеціальний правовий режим економічної діяльності та порядок застосування і дії законодавства України. На території ВЕЗ запроваджуються пільгові митні, валютно-фінансові, податкові та інші умови економічної діяльності національних та іноземних юридичних і фізичних осіб. Метою створення таких зон є залучення іноземних інвестицій та сприяння їм, активізація спільно з іноземними інвесторами підприємницької діяльності для нарощування експорту товарів і послуг, поставок на внутрішній ринок високоякісної продукції та послуг, залучення і впровадження нових технологій, ринкових методів господарювання, розвитку інфраструктури ринку, поліпшення використання природних і трудових ресурсів, прискорення соціально-економічного розвитку України. Таким чином, на перше місце висувається фактор відповідної території (локальний фактор. – Авт.), а вже потім пільгові державні режими (адміністративний фактор. – Авт.), а також склад учасників ВЕЗ (суб'єктний фактор. – Авт.). Це детермінує особливу роль ОМС в їх інституціоналізації та конституюванні на початковому етапі, а потім й у їх функціонуванні.

Загальна мета створення ВЕЗ – покращення умов життя населення відповідної території держави і створення гідних людини умов життя шляхом прискорення її соціально-економічного розвитку. На жаль, в деяких нормативних актах така залежність не проводиться і складається відчуття, що ці процеси розірвані, але вони знаходяться в діалектичному взаємозв'язку і залежать від основної мети, а також мають низку складових, що рефлектують роль ОМС в процесі їх створення, функціонування та розвитку:

- економічна мета: притягнення іноземного і національного капіталу за рахунок стимулювання його активності на певній території, використання переваг міжнародного географічного положення і розподілення труда, ліквідація монополій зовнішньої торгівлі через усунення перешкод для доступу до них (територіально-економічний критерій. – Авт.);

- соціальна мета: задоволення потреб населення відповідної території у високоякісних товарах і насичення внутрішнього ринку, прискорення розвитку відсталих регіонів за рахунок концентрації в них необхідних для цього ресурсів, підвищення рівня кваліфікації працюючих за рахунок упровадження передового досвіду організації і управління фінансами, культури менеджменту (територіально-гуманітарний критерій. – Авт.);

- науково-технічна мета: підвищення ефективності використання інфраструктури на території ВЕЗ, прискорення інноваційних процесів і упровадження, притягнення передових вітчизняних і іноземних техніки та технологій, вчених і спеціалістів (технологічний критерій. – Авт.) [11].

Профільний Закон України від 13 жовтня 1992 року досить детально закріплює роль ОМС в процесі створення та функціонування ВЕЗ, починаючи від отримання письмової згоди на їх створення (ст. 5), їх самостійного ініціювання щодо створення (ст. 5), прийняття місцевою радою рішення щодо їх створення (ст. 6), і закінчуючи участю в їх функціонуванні (ст. 8) та прямим чи опосередкованим управлінням ними (ст. 9) через відповідні компетенційні повноваження (ст. 10).

Акцентуючи увагу на визначених критеріях та профільному законодавстві, можна зробити висновок про системну роль ОМС різного рівня в створенні ВЕЗ – дозволяючу, ініціюючу, організуючу, управлінську, комунікативну, нормативну, координуючу – в процесі чого є задіяним весь досвід цих органів у сфері міжнародних зв'язків, міжнародного співробітництва та ЗЕД, на що вперше звернули увагу М. О. Баймуратов, Ю. В. Сергєєв [12] та В. С. Косей [13]. Саме вони вперше зазначили, що ефективне функціонування ВЕЗ багато в чому визначається як державними, так і локальними заходами зі створення сприятливого інвестиційного клімату в ВЕЗ. Для цього необхідно забезпечити довгостроковий і контрольований характер економічної політики (функція держави. – Авт.), лібералізувати умови переміщення капіталів і товарів, забезпечити надійні гарантії захисту прав власності (функції держави та органу управління ВЕЗ. – Авт.), сформувати ефективні форми взаємозв'язку місцевих органів влади, місцевого і регіонального самоврядування та органів господарського розвитку і управління ВЕЗ (функції органу управління ВЕЗ та ОМС. – Авт.).

У виробленні основних принципів формування ВЕЗ велику роль відіграє позиція ОМС, що є ініціаторами процесу їх створення. Саме вони на підготовчому етапі обговорюють разом із місцевими і центральними органами виконавчої влади: спрямування на досягнення ефективного режиму господарювання окремих суб'єктів при позитивному народногосподарському ефекті в цілому; гнучкість і динамічність управління ВЕЗ; багатоваріантність (альтернативність) підходів, форм і моделей ВЕЗ; перспективність розвитку самої ВЕЗ та локального розвитку навколо неї; відповідність пріоритетних напрямків розвитку ВЕЗ пріоритетним напрямкам локального розвитку, розвитку регіонів і держави; врахування вимог національної безпеки.

Треба наголосити на тому, що досвід функціонування ВЕЗ у світі показав, що внаслідок їх створення досягається суттєвий загальногосподарський ефект, який носить комплексний характер, бо має як локально-регіональне, так і загальнодержавне значення. З погляду міжнародних економічних відносин він складається за рахунок дії таких чинників господарського росту, як інтеграція у світове господарство, використання порівняльних переваг з позиції, перш за все, глобальної економіки, запровадження принципів вільної чи пільгової торгівлі, а також можливість включення у відтворювальний процес іноземних інвестицій [14].

У розвинутих державах ВЕЗ створюються з метою реалізації регіональної політики (соціально-економічний розвиток депресивних районів; господарське освоєння нових територій, які містять цінні природні ресурси) або для прориву у високотехнологічних галузях. Слід зауважити, що при цьому рівень впливу зон на національну економіку

вельми обмежений. У країнах з перехідною економікою, до яких відноситься й Україна, ВЕЗ, як правило, являють собою полігони для апробації та впровадження принципів відкритої економіки, залучення не тільки інвестицій і сучасних технологій, а й передового управлінського досвіду. В обґрунтуванні проектів зон важливе місце належить перспективі досягнення як макроекономічного, так і локального економічного ефекту. В умовах перманентного ринкового реформування економіки у пострадянських країнах важливим фактором для залучення інвестицій є наявність територіальних утворень з відносно стабільним та пільговим податковим режимом і законодавчою базою.

Висновки. Резюмуючи викладене вище, слід зазначити, що проблематика вдосконалення організаційно-правових форм діяльності ОМС у сфері ЗЕД є вельми актуальною, бо є напряду пов'язаною з ефективністю державного і муніципального управління.

Крім того, вона демонструє суттєві тенденції до розширення суб'єктного і об'єктного складу відносин, що виникають в сфері ЗЕД, а також свідчить про виникнення цілого спектру вертикально-горизонтальних зв'язків, які виникають між суб'єктами різних юрисдикцій та різних форм власності.

Список використаних джерел:

1. Рудьман Я. В. Менеджмент: Підручник / В. А. Рудьман, С. О. Гуткевич. – К.: ЦУЛ, 2011 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://uchebnikonline.com/menedzhment/menedzhment_rulyev_va/efektivnist_menedzhmentu_organizatsiyi.htm
2. Рудьман Я. В. Эффективность управления предприятием [Електронний ресурс] / Я. В. Рудьман. – Режим доступу: <http://conference.be5.biz/r2013/4466.htm>
3. Коврижных И. В. Анализ и оценка эффективности управления в организации / И. В. Коврижных. – Барнаул: АФ СибАГС, 2006. – С. 12.
4. Евневич М. А. Эффективность аппарата управления и его организационной структуры / М. А. Евневич // *TopManager*. – 2004. – № 15. – С. 7–9.
5. Ищенко М. М. Оценка эффективности системы управления [Електронний ресурс] / М. М. Ищенко, М. Г. Крылов. – Режим доступу: <http://www.auditfin.com/fin/2007/4/Ishenko/Ishenko.pdf>
6. Ільченко Н. М. Транскордонне співробітництво в Україні: перспективи розвитку євро регіонів [Електронний ресурс] / Н. М. Ільченко. – Режим доступу: <http://www.kbuapa.kharkov.ua/e-book/db/2012-2/doc/2/21.pdf>
7. Про транскордонне співробітництво: Закон України від 24 червня 2004 р. № 1861-IV // Відомості Верховної Ради України. – 2004. – № 45. – Ст. 499.
8. Торпої Й. Введення Шенгенського режиму на українсько-угорському кордоні та відновлення спрощеного переходу для громадян, які проживають у прикордонних регіонах [Електронний ресурс] / Й. Торпої. – Режим доступу: <http://www.niss.gov.ua/book/ec/content/s3/16.htm>
9. Об упрощении и гармонизации таможенных процедур: Международная конвенция от 18 мая 1973 года, г. Киото (Япония) (в редакции Протокола о внесении изменений в Международную конвенцию «Об упрощении и гармонизации таможенных процедур» от 26 июня 1999 года) [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.tamognia.ru/doc_base/document.php?id=1571053
10. Про загальні засади створення і функціонування спеціальних (вільних) економічних зон: Закон України від 13 жовтня 1992 р. № 2673-ХІІ // Відомості Верховної Ради України. – 1992. – № 50. – Ст. 676.
11. Регіональні економічні зв'язки і ВЕЗ: Підручник для студентів / Ю. В. Макогон. – Донецьк: Альфа-прес, 2005. – С. 497–498.
12. Баймуратов М. Роль органов местного самоуправления Украины, их международных связей в формировании и функционировании свободных экономических зон / М. Баймуратов, Ю. Сергеев // *Юридический вестник*. – 1994. – № 1. – С. 73–76.
13. Баймуратов М. А. Международное сотрудничество органов местного самоуправления Украины: концептуальные основы, инновационная деятельность: Лекции / М. А. Баймуратов, В. С. Коссей. – Одеса: АО БАХВА, 1998. – 230 с.

14. Павловський М. А. Стратегія розвитку суспільства: Україна і світ (економіка, політологія, соціологія) / М. А. Павловський. – К. : Техніка, 2001. – 312 с.

* Васильєв Євген Олександрович – аспірант кафедри конституційного, адміністративного та міжнародного права Маріупольського державного університету.

УДК 342.71/. 73+342.4 (477)

Андрій Медвідь *

ДЕЯКІ АСПЕКТИ ЗМІН, ВНЕСЕНИХ ПРОТОКОЛАМИ № 12 ТА № 13 ДО КОНВЕНЦІЇ ПРО ЗАХИСТ ПРАВ ЛЮДИНИ ТА ОСНОВОПОЛОЖНИХ СВОБОД

У статті досліджуються зміст та значення змін та доповнень, внесених до тексту Конвенції про захист прав людини та основоположних свобод 1950 року додатковими Протоколами № 12 та № 13. Детально аналізуються причини розробки вказаних протоколів та здійснюється порівняльний аналіз їх положень з положеннями попередніх протоколів до Конвенції.

Ключові слова: права людини та основоположні свободи, Протокол № 12 до Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод, Протокол № 13 до Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод, Конвенція про захист прав людини і основоположних свобод 1950 року.

Медвідь А. Б. Некоторые аспекты изменений, внесенных Протоколами № 12 и № 13 в Конвенцию о защите прав человека и основополагающих свобод.

В статье исследуются содержание и значение изменений и дополнений, внесенных в текст Конвенции о защите прав человека и основополагающих свобод 1950 года дополнительными Протоколами № 12 и № 13. Детально анализируются причины разработки указанных протоколов и осуществляется сравнительный анализ их положений с положениями предыдущих протоколов к Конвенции.

Ключевые слова: права человека и основополагающие свободы, Протокол № 12 к Конвенции о защите прав человека и основополагающих свобод, Протокол № 13 к Конвенции о защите прав человека и основополагающих свобод, Конвенция о защите прав человека и основополагающих свобод 1950 года.

Medvid A. B. Some aspects of the changes made by Protocols No. 12 and No. 13 to the Convention for the protection of human rights and fundamental freedoms.

This article examines the content and significance of the changes and additions made to the text of the Convention for the protection of human rights and fundamental freedoms 1950, with additional Protocols No. 12 and No. 13. In detail analyzed the reasons for the development of such protocols and the comparative analysis of their provisions with the provisions of the previous protocols to the Convention.

Keywords: human rights and fundamental freedoms, Protocol No. 12 to the Convention for the protection of human rights and fundamental freedoms, Protocol No. 13 to the Convention for the protection of human rights and fundamental freedoms, Convention for the protection of human rights and fundamental freedoms 1950.

Постановка проблеми. В сучасних умовах загрози для державності України особливо актуальним є посилення Європейського вектору інтеграції нашої держави у різних сферах, у тому числі й у правовій, що супроводжується зростанням ролі міжнародного права та його все більш тісним взаємозв'язком з національними галузями права, і перш за все – з конституційним правом. Стаття 9 Конституції України вказує, що чинні міжнародні